Fontosabb gazdasági események

CSOMAFÁY FERENC

Az idő gazdaságilag ismétli önmagát

Az elszabadulni látszó árfolyamzuhanást sokan már megállíthatatlannak tartják: az év végére 4,5 lejes euró árfolyamot jósolnak. Tavaly novemberben még 3,7 lej volt az euró, januárra felszökött 4,2-re. Nemcsak a kölcsönökkel terhelt családokat, vállalkozásokat kergette bizonytalanságba ez a több mint 13 százalékos növekedés, hanem érezhető volt mindenki számára, aki valutaalapú szolgáltatást vett igénybe. Ekkor már bebizonyosodhatott, hogy Mugur Isărescu sem képes a végsőkig elmenni a lej váltóértékének megőrzése érdekében. Mihai Tănăsescu nemzetközi valutaalapi tanácsadó 2009 tavaszán tett nyilatkozatából kiderül: „a jegybank kénytelen volt engedni a valutanyomásnak, így téve lehetővé a kormánynak, hogy csökkentse a költségvetési hiányt". Arra, hogy miért lett a júniusban még elkölthetetlenül sok bevételre szert tevő államháztartás év végére deficites, a válasz nagyon egyszerű: kampánycsapokon folyt el a pénz. A banki szakemberek szerint a politikai nyomás és a valutaalapi pénzek csúszása arra kényszerítheti a kormányt, hogy banki kölcsönökhöz folyamodva tovább növelje a költségvetési deficitet. De ez csak az átmeneti tünet. Nagyobb gond az, hogy a gazdaság alapjaiban instabil, és a szakszervezetek nyomására az egyébként is tehetetlen kabinet nemhogy csökkentette volna a költségvetésre nehezedő fizetési-javadalmazási terheket, hanem tovább növelte az idén. A termelékenységet jóval meghaladja a közszférában alkalmazott javadalmazás. Amíg ez az arány meg nem fordul, tartósan magasabb életszínvonalra ne számítsunk.

Új lehetőségek

A Maros Megyei Kereskedelmi és Iparkamara székhelyén bemutatkozott a svájci érdekeltségű és a Forex devizatőzsdén tevékenykedő Mandus Invest Rt. A Forex devizatőzsde az utóbbi évtizedekben a világ legnagyobb pénzügyi piaca lett, amelyen a nagy bankok, biztosítók és más

pénzügyi társaságok a világ különböző valutáival kereskednek. A világháló térhódításának is köszönhetően mára ez a piac gyakorlatilag a nap 24 órájában mozgásban van, a napi forgalma 2–3 trilliárd dollárnak megfelelő. A vállalkozó kedvű, befektetető tőkével rendelkezők számára nem érdektelen, hogy a Forexen való kereskedés a „nagyágyúk" mellett a kisberuházók számára is elérhető, a bemutatkozó társaság és a hozzá hasonló vagyonkezelőkkel való együttműködés útján. Ezen a találkozón jobbára üzletemberek jelentek meg, mint kiderült, van érdeklődés a devizatőzsde nyújtotta lehetőségek iránt, amelynek a laikusok előtt jobban ismert klasszikus beruházási formákkal összehasonlítva nyilván előnyei és hátrányai egyaránt vannak. Az előnyei közé számítható, hogy – legalábbis a bemutatkozó cégnél – az ügyfélnek csak a megvalósított nettó nyereség után számítanak fel tiszteletdíjat, és a más befektetési lehetőségektől eltérően nincsenek határidős lekötések. Ehhez azonban a hátrányok oldalán a magas kockázat társul, és ehhez adódhat még, hogy az alapos szakismeretekkel nem rendelkező laikus számára a közeg működése nehezen érthető.

Az autókereskedők örvendhetnek

A kormányok konjunktúra-programjainak és az ázsiai gazdasági növekedésnek köszönhetően világszerte a korábban vártnál gyorsabb ütemben áll talpra az autópiac. Az eladások már 2012-re elérhetik az 59,9 milliós darabszámot – írja a Welt am Sonntag német lap a duisburgesseni egyetem Center Automotive Research (CAR) autóipari kutató intézetének tanulmányára hivatkozva.

„A világ autópiaca a vártnál gyorsabb ütemben tér vissza a korábbi növekedési pályára" – mondta Ferdinand Dudenhöffer, a CAR igazgatója. A jelentés szerint eddig legkorábban 2014-re tették a 2007-es szint elérését, amikor 58,8 millió autót vett fel a világpiac. Az idén 52,4 millió, jövőre pedig 54,7 millió lehet az értékesítési szám.

Miközben a német gazdaság 2010-ben növekedni fog, Ferdinand Dudenhöffer meggyőződése szerint a német autópiac tovább gyengülhet. Az újonnan forgalomba helyezett autók száma 2,8 millióra esik vissza az idei 3,78 millióról. Az értékesítési szám csak 2012-re emelkedhet kissé a 2007-es 3,2 millió fölé.

Az ágazat növekedési motorja Kína, ahol a 2009-es krízisévben is az előző évihez képest közel százalékkal nőttek az eladások, és ahol az év végéig az eddigi adatok alapján várhatóan több mint 13 millió autó talál gazdára.

Túl sok helyre lát be a Google, ezért beperelik

Egy, a személyes adatok védelmét ellátó svájci szervezet pert indít a keresőóriás szerint, mivel az Street View nevű alkalmazásában állítása szerint megsérti a személyiségi jogokat.

A svájci szervezet nehezményezi, hogy a Google nem minden esetben teszi felismerhetetlenné az autók rendszámtábláit és az arcokat. Ez különösen azért jelent gondot, mivel sokszor adatvédelmi szempontból érzékeny helyeken (magánterületen, kórházak előtt) fényképezi le a cég az embereket – jelenti az AP.

Hanspeter Thuer leszögezte: a gond az, hogy a Street View képeihez használt fényképezőgép egy autó tetejéről készíti a fotókat, vagyis belát a kerítések mögé, ellentétben az egyszerű járókelőkkel. A svájci hatóság felszólította a Google-t, hogy tegyen lépéseket a személyes adatok védelmében, de a feltételeknek a keresőcég a hatóság véleménye szerint nem tett eleget. A svájci adatvédők ezért bíróság elé viszik az ügyet.

A Google közleményben tudatta, hogy csalódott a döntés miatt, amelynek alapját vitatja és meg fogja védeni magát a bíróság előtt. Thuer arra kérte a bíróságot, töröljenek minden Svájcban készült képet a rendszerből és ne is készítsenek újakat, ameddig a döntést meg nem születik. Bár az ügy hónapokig húzódhat, elképzelhető, hogy a Street View hamarosan elérhetetlen lesz az országban.

Már több állam emelt panaszt a Google Street View ellen: a görög hatóságok megtiltották a fotózást, Japánban pedig a teljes anyagot újra kellett rögzíteni az adatvédelmi hatóságok kérései szerint.

Soros: erősebb szabályozásra van szükség

Erősebb nemzetközi szabályozásra van szükség a tőkepiacokon – érvelt Soros György a Magyar Tudományos Akadémián tartott előadásában. Politikai okok miatt viszont ma még nem lát esélyt a globális szabályozás erősítésére a magyar származású befektető. Szerinte a kínai mo-

dell szolgálhat pozitív példaként a szabályozói környezet nemzeti szintű átalakításakor, ugyanis a pénzpiaci krízis hatását tompította az ázsiai óriásgazdaságban a szektorokra összpontosító hitelezési ellenőrzés. A pénzügyi szakértő szerint a kínai jegybank iparág-specifikusan látja el hitellel a gazdaság különböző szektorait, vagy éppen szűkíti a likviditást ott, ahol szükségesnek tartja, így gyakorol erősebb kontrollt a tőkepiaci hatások reálgazdasági kivédésekor.

Mint mondta, amíg a pénzpiacok nem térnek vissza az egyensúlyi állapotukba, addig veszélyes lehet a kormányok és jegybankok ösztönző politikájának félbeszakítása, ugyanis az veszélyezteti a banki jövedelmezőséget és megakaszthatja a kilábalást a recesszióból. Viszont ha megkésve kezdődik el a likviditásszűkítés, az inflációs nyomással és új pénzügyi buborékok megjelenésével fenyeget – tette hozzá Soros, aki szerint a válság egyik oka a közgazdaságtudományban uralkodó piaci fundamentalizmus. Ezért azt is bejelentette: paradigmája, nevezetesen a reflexivitás elméletének elterjesztésére új közgazdasági kutatóintézetet – Institute for New Economic Thinking (INET) – hoz létre a londoni King' s College és a CEU közreműködésével, és azt a következő tíz évben összesen 50 millió dollárral támogatja annak működését.

Elmélkedés a közelmúltról

A Babeş-Bolyai Tudományegyetem (BBTE) Politika, Közigazgatás-tudományi és Kommunikációs Kara és a Politika Elemző Központ *Románia 20 évvel a kommunista rendszer bukása után* címmel nemzetközi Kollokviumot szervezett.

Hazánkban jól ismert politikusok, volt miniszterelnökök, egyetemi tanárok, a médiából ismert politikai elemzők eszmefuttatásaikban az elmúlt 20 év legégetőbb politikai, gazdasági, erkölcsi kérdéseit elemezték, saját tapasztalataik alapján kitértek a külföldi viszonyokra is. Az előadók közül nem egy maga is alakítója volt annak a kornak, amelyet a hallgatóság előtt feltártak, a jelenlevők így beláthattak a kulisszák mögé is.

A kollokvium alapötlete Andrei Marga, a BBTE rektorának nevéhez fűződik. Kifejtette: amint nyitó előadásának címe is mutatja – Románia 20 év után –fontosnak tartja az elmúlt 20 év történelmének elemzését.

1989-ben Romániában reális forradalom volt, amelynek következté-

ben demokratizálódott az ország – mondta előadásában. De a demokrácia útjáró térő országban a társadalmi kérdéseket nem tudták kellő mértékben megoldani. Továbbra is létezik a szegénység, a múltból örökölt kulturális szint. Nem valósultak meg a rendszerváltással kapcsolatos reformok. Románia ezen a téren helyben topog. Ha mégis néhány sikeres pontot ki kellene jelölnie az elmúlt 20 évből, azok közé tartozna Romániának a NATO-hoz és az Európai Unióhoz való csatlakozása.

2009 a válság éve, ami az országnak a válságát is jelenti – vélte a jelenről. Romániában szerinte kétféle válság van: a szakmaiság és a közigazgatás válsága. Megtudtuk: szükségesnek tartja a decentralizációt. Úgy véli, hiányoznak a jó projektek, a törvényjavaslatok. Az értelmiség passzív, a fiatal nemzedék vagy elhelyezkedik a közigazgatásban, vagy elhagyja az országot. Elgondolkodtató volt az a meglátása, hogy a magas pozícióban lévő személyeknél a megfelelő kompetencia hiánya figyelhető meg. Romániában a szubjektívizmus érvényesül, amely a modern demokráciában szerinte nem létezik. Hibának tartja továbbá azt, hogy túlpolitizálták a gazdasági, a közigazgatási, és a kulturális életet.

Petre Roman volt miniszterelnök felvetette azt a kérdést, hogy mit is jelent az átmenti időszak, és valódi forradalom volt-e Romániában?

A volt szocialista országokban valóban megdőltek a totalitárius rendszerek, de dialógussal valósult meg mindez. Nálunk nem: véres harcok kellettek hozzá. Szerinte az 1989-es eseményeket a szabadság iránti vágy ösztönözte. Ezért az emberek forradalmi tettekre voltak képesek. Ma a forradalomról, ahelyett, hogy szimbólumként tekintenék rá, egy zavaros kép alakult ki. Egyesek államcsínynek tekintik, mások a titkos szolgálatok tevékenységének. Arról is említést tett, hogy sem az Amerikai Egyesült Államok, de a Szovjetunió sem akart be avatkozni. „Magunk harcoltuk ki a szabadságot" – mondta. A diktatúra bukásával az egész intézményrendszer összeomlott. A következő időszakban megpróbálták kiépíteni az új intézményrendszert, de a Securitate emberei bekapcsolódtak az újonnan kialakuló pártok tevékenységébe, s mivel ismerték a Securitate levéltárát, bizonyos politikusokat és üzletembereket zsarolni tudtak.

Mi az átmeneti időszak? – tette fel ismét a kérdést. Nincs egy megbízható recept arra vonatkozólag, hogyan lehet megvalósítani a szocializmusról a kapitalizmusra való áttérést, ha csak a múlt elítélésére szorít-

kozunk, nem értjük meg a múltat – mondta ennek kapcsán. Mit tanultunk? – folytatta. A liberalizmus nem kötelező a gazdaság számára, sok esetben nagy áldozatokat követel. Időközben elvesztett a lakosság bizalma, mivel kiépült a hazai fura helyzet, hogy egy parlamenti ciklusban 1000 sürgősségi kormányrendeletet adtak ki. Ebben az esetben, milyen parlamentről beszélhetünk? – teszi fel az újabb kérdést. Romániában a parlamenti többség elvét lábbal tiporják – mondta, hozzátéve: ezt egyetlen demokratikus országban sem lehet megtenni. Az a tény, hogy Romániában a parlamenti többség elve nem érvényesül, a demokrácia korlátozását jelenti. Románia gazdasági és politikai válságban van, amely összekapcsolódik a demokratikus vezetőréteg válságával – fejtette ki.

Daniel Dăianu, volt EP-képviselő, korábbi pénzügyminiszter véleménye szerint a szabad piacok nem oldják meg a gazdasági, társadalmi kérdéseket. Soha sem vallotta azt, hogy a piacok tökéletesen működnek, és azt, hogy ki kell vonni az állam szabályozó szerepét. A technológia fejlődése a piacok globalizációjához vezetett. A kommunizmus bukása táplálta azt a hitet, hogy a piac mindent megold. Ezért újra kell gondolni az állam és a piac viszonyát. Az állam nem mindenható. Szükség van gazdasági szabályozásra, de a szabad piac tevékenységét össze kell kapcsolni a megfelelő szabályozással, azzal, hogy az állam racionálisan szabályozza a gazdaságot. Közép- Európában a gazdasági növekedés szükségessé teszi a piacok szabályozását. Tapasztalata szerint a piac korlátlan liberalizációja katasztrófát eredményez. Ebben a kérdésben az amerikai és angliai pénzügyi piacot nagy felelősség terheli a válság kirobbanásáért, mert ők igényelték a pénzügyi piacok liberalizálását. Azt is elmondta, hogy szerinte Románia fenntartható gazdasági fejlődését megnehezíti az a tény, hogy tőkebehozatalra szorítkozik, míg a fejlődő, főleg az ázsiai országok a gazdasági fejlődést a belső megtakarításra alapozzák.

Politikai szinten szerinte Romániában van demokrácia, de nem olyan tökéletes, mint amilyen a hagyományokkal rendelkező országokban van – mondta. Sokan azt hitték, hogy az által, hogy Románia az Európai Unió tagja lett, jobban fognak működni a demokratikus intézmények. Vannak olyan országok, amelyek nem EU, vagy NATO tagok, de a demokrácia jobban működik, mint nálunk.

Talán a legnagyobb érdeklődést az a vita váltotta ki, amelyet Emil

Hurezeanu politikai elemző moderált, és amelyen Bogdan Teodorescu egyetemi tanár, Bogdan Chiriac politikai elemző, Radu Filipescu, a Társadalmi Dialógus képviselője, Cristian Pârvulescu, a Pro-Demokrácia elnöke, és Rareş Bogdan, a Ziua de Cluj újságírója vett részt. Az elmúlt 20 év problémáit, a poszt-szocialista gazdaság fejlődését érintő vitában Bogdan Teodorescu az ellenség-kép percepciójának alakulását elemezte. Érdekes megfigyelni, hogy ma is ugyanazt tekintjük ellenségnek, mint amit-akit 1948-ban is: a piacgazdaságot, a médiát, a parlamentet, az igazságszolgáltatást. Emil Hurezeanu szerint ezt az elkeseredés váltotta ki az emberekből. Most már a parlamentet is nyíltan éri a támadás, mert a politikai pártok a hatalom eszközei. Megfigyelhető az intézmények legitimitásának válsága is: nem érzik tisztán, mi a hivatásuk.

Rareş Bogdan 1989-ben 14 éves volt. Az ő nemzedéke azt az utat követte, amely szerint tanulni kell, elvégezni az egyetemet, mesterit végezni akár külföldön is, majd hazatérni az országba és tenni valamit. Azt veszi észre, hogy egyhelyben topog az ország, és talán jobb lett volna, ha másként döntenek egyesek – mondta el

A végső következtetés az volt, hogy a demokráciában is a sokszínűséget kell észrevenni, és hogy Oroszország vagy Kína demokráciája nem azonos például az angol-szász demokráciával.

Universitaria 2009

Tizenegyedik alkalommal került sorra az Expo Tramsivania kiállítócsarnokban a kolozsvári egyetemi központok által megrendezett Universitaria kiállítás, amelynek célja, hogy a különböző egyetemek és főiskolák bemutassák ajánlataikat a továbbtanulni vágyóknak.

Tizenkét országból, Kanadából, Ciprusból, Dániából, Svájcból, Finnországból, Dániából, Franciaországból, Olaszországból, Hollandiából, az Egyesült Királyságból, Magyarországból valamint Romániából érkeztek kiállítók, akik összesen 2000 négyzetméteren ajánlották szolgáltatásaikat. Az Universitaria keretében VI. alkalommal rendezték meg a PRO LIBRIS könyvvásárt, az Octavian Goga Megyei Könyvtár társszervezésében. Értékes könyvbemutatók, szerzők dedikálása tette az eseményt érdekessé.

A legnagyobb érdeklődést a Művészeti és Formatervezői Egyetem

harmadéves növendékeinek divat bemutatója aratta az első napon. Ugyanaznap külön érdeklődésre igényt tartó előadássorozat is a műsorban volt, ez a Sikeres EU-s pályázatok címet viselte. Az Észak-Nyugati Fejlesztési Ügynökség szervezte előadássorozaton azt mutatták be rendkívül jól, hogy a pályázatok következtében vissza nem térítendő pénzekből mit is lehet megvalósítani. Ez alkalommal 13 sikeres pályázatra fókuszoltak, a nyertesek a szépszámú érdeklődőnek elmondták, olyan pályázatokról van szó, amelyeket a 2007–2013.as időszakra kiírt EU-s strukturális alapból nyertek.

Kronológiai sorrendben, a teljesség igénye nélkül elsőnek a Szamos Vízügyi Társaság ismertette pályázatának eredményes útját: 37,5 millió eurót nyert, Kolozs és Szilágy megye csatornahálózatának korszerűsítésére és bővítésére. A Vidékfejlesztési és Halászati Megyei Kifizetési Ügynökség által 25 község vissza nem térítendő támogatást nyert, az utak és csatornarendszer korszerűsítésére. A BISNET Transilvania 1,4 millió eurót kapott azért, hogy a kolozsvári üzletemberek minél jobban kihasználhassák a speciális informatikai megoldásokat. A Kolozsvári Technikai Egyetem 5,8 millió lejt kapott belső égésű motorok kifejlesztése céljából létesítendő laboratóriumra. Az Orvostudományi és Gyógyszerészeti Egyetem 63 ezer eurót kapott annak érdekében, hogy kutatatási projekt adatbázisát létrehozzák, míg a Sales Consulting cég 285 ezer eurót nyert 180 alkalmazottjának szakmai képzésére.